

Landskap: Halland. Upptecknat av: Harald Nilsson
 Härad: Tönnersjö Adress: Ång Oscarsväg 7, Lund.
 Socken: Snöstorp Berättat av Johan Karlsson
 Uppteckningsår: 1936 Född år 1863 i

Uppteckningen rör

Om dräktskick.	sid.1.
"Brytegille".	" 2.
Åkerbruksredskap.	" 3.
Vagnar.	" 4.
Djurens utfodring och tjudring.	" 5.
Svin.	" 6.
Märgling och nyodling.	" 7-8.
Potatisförsäljning.	" 9.
Linodling.	" 10.
Biförtjänster vid lantbruket.	" 11.
Garnberedning med manlig hjälp.	" 12.

5397

Om dräktskick.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
1.

Det har under rubriken Garnberedning med manlig hjälp, omtalats att pojkar hade långbyxor av linne s.k. ruskebyxor. Om vintern hade männen vidare fårskinnströjor och på huvudet hemmasydda, runda, skärmlösa vadmalsmössor, som kunde slås ner.

Om sommaren hade de halmhattar som tillverkades av en gammal gubbe i Snöstorp, som hette Per Svensson, och de kostade 25 öre st, Hattarna voro flätade av strå, färgat i blått och rött.

Kvinnorna hade kjolar av fårskinn, Ock på huvudet
t o r k l e (huvudkläden).

5397

"Brytegille."

För att få hjälp vid brytningen av linet inbjödos till
"brytegille". Brytningen skulle vara avslutad klockan 1 på natten
varefter gillet tog sin början med traktering, lekar och annat
skoj. Eller också hade ^{man} gillet kvällen efter.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
2.

5397

Åkerbruksredskap.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

Åkerbruksredskapen utgjordes på 1870-talet och även något senare av: hemmasmida plogar, som kostade 18 till 20 kr, slät-
harvar, träpinnaharv och sådan med järnpinnar. Båda dessa bestod
av fem b å l o r av trä med sex pinnar i varje "båla". Vidare
klös eller krokpinnaharv, vilken förekom i två storlekar. En
större med 22 pinnar avsedd för tre hästar och en mindre med
14 pinnar för två hästar. Dessa harvar voro trekantiga. De an-
vändes utom till luckring och ogräsbekämpning även till nermyll-
ning av havre och blandsäd vilken senare förut ärjts ned med
årder.

Benämningen gåsfotaharv på klös är ej känd här. Slutligen
förekom ännu ett större redskap, nämligen t r o m l a. Den
hade antingen en eller två rullar. I förra fallet kördes den
e n s p ä n t.

5397

Vagnar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
4.

Vagnen benämndes efter överredet 1. k i s t e v a g n,
2. f l a k a r v a g n och 3. r o n a v a g n.

1. Med en lång kista med avtagbart fram och bakstyre.
2. Kistvagn utan förutnämnda styren.
3. Med ett tre alnar brett och sex alnar långt häckafлак till
inkörning av hö och säd.

Hjulen var beslagna med sex stycken s t o m p a s k e n e
på varje, fästade över skarvarna mellan v e a r n a (lötarna).

5397

Djurens utfordring och tjudring.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—

7.

Om vintern utfordrades nötkreaturen endast med halm och hö. De släpptes ut på gården en gång om dagen tillvattning. Om sommaren hade man dem tjudrade på ä g r o r n a. Här hade man hemmasmida tjuder, som kostade 2 kr. pr st. I stället för grimmor hade man h o r n - n y c k e r en (större) ögla som drogs åt kring hornens bas. Det kunde emellertid hända att öglan åt sig in i huden, så att denna växte över tjudret. Man lindade därför tygremsor om tjuderöglan för att förhindra detta.

Fåren gingo också tjudrade, s k a v a d e två och två. Även lammen måste tjudras rätt tidigt emedan inga som helst stängsel funnos.

5397

Svin.

En "grisasugga" hade man i regel vid de större gårdarna. Denna brukade "färga" i april. Smågrisarna såldes månadsgamla till mindre lantbrukare, som ej själv hade några. Det var härvid sådan efterfrågan att man långt i förväg tingade en liten gris som sedan skulle bli deras julgris. Man brukade aldrig ha en sugga till att grisa mer än en gång. Även den skulle nämligen bli en julgris för de stora gårdarnas hushåll.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
6.

5397

Märgling och nyodling.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

På 1870-talet från vilken tid meddelaren daterar sina första minnen och de nedan lämnade uppgifterna, var nyodlingen i det närmaste avslutad, åtminstone i kyrkbyn. All mark, som kunde odlas, och det var nästan allt, var då uppodlat. Märglingen av jorden däremot pågick då som bäst. På sandjord påfördes omkr kring 200 lass märgel på tunnland och på lerjord omkring 150 lass.

Oxar förekom ännu lika allmänt som hästar och med dem kördes märgeln ut på åkrarna och med dem ärgdes den också med.

I utbyar däremot höll man ännu på med nyodling här och där och denna utfördes oftast medelst s p a a v v ä n n i n g d.v.s. man grävde upp och vände torvorna med spade. Detta arbete utfördes ofta på de större ställena av "husare" och mindre lantbrukare. Dessa erhöilo härför i betalning 8 till 10 kr, för en 10 kvm, ruta (16 dylika rutor till 1 tunnland).

Men även skärjörn användes för odling på sådanan marker, som ej voro alltför oländiga och bemängda med stenoch rötter.

Sedan man på eftersommaren bränt de med skärjörnen uppskurna

Skriv endast på denna sida!

5397

torvorna såddes råg och på våren insåddes gräsfrö i denna. Efter rågskörden fick marken ligga i ä g r a, 2 till 3 år. Sedan plöjdes den upp och besåddes med havre och var sedan färdig åker samt brukades som sådan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

5397

Potatisförsäljning.

Man sålde ej så mycket säd vid denna tid men destor mera potatis, som avyttrades till uppköpare från Göteborg. Men många körde in till Halmstad och sålde potatis "fotvis" på torget. Härvid kunde en kistevagn full gå till omkring 80 kr. vilket ansågs mycket bra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
9.

5397

Linodling.

I växtodlingen intog linet en betydande plats. Men det krävde mycket arbete. Åkern skulle för det första "köras" omsorgsfullt för att bekämpa ogräset och sedan skulle det upp-
växande linet lukas allt som oftast under växttiden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
10.

5397

Biförtjänster vid lantbruket.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
11.

En särskilt inbringande bisyssla var att köra "lejelass" med timmer från Småland. Man körde upp till Mahult, Fridhem, Fröböke, Femsjö m.fl. platser och kunde för en sådan "äcka" erhålla 14 a 15 kr. Det var huvudsakligen för en firma i Halmstad, Karlsson och Rihl men även för Johansson & Comp därstädes som körningen utfördes. Dessa körningar utfördes under tiden från vårbrukets slut i mitten av maj till midsommar. Det fanns de som kunde förtjäna ända till 400 kr. under denna tid på dylika resor. Det var mycket på en tid då en ko ej betingade högre pris än 50 kr. och en häst 150 kr.

5397

Garnberedning med manlig hjälp.

Pojkarna brukade ofta hjälpa till att haspa, tvinna och nysta garn. För detta arbete fingo de ett par r u s k e b y x o r långbyxor tillverkade av det sämsta linet (egentligen avfallet, skättefall, som erhöles vid skäktningen. H.M.) De voro mycket "vassa" till att börja med, men sedan de blivit tvättade ett par tre gånger blev de bättre. För att få dem tvättade brukade somliga pojkar att med flit smutsa ner sig i någon gyttjepöl. Byxorna kunde vara i ett par tre år.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
12.